

Oversigt over æblesorter

Sort	Ca. plukketid	brugssæson
Transparente	25/7 - 20/8	juli-aug.
Skovfoged	5/8 - 1/9	aug.-sept.
Rød Ananas	25/8 - 20/9	sept.-okt.
Guldborg	25/8 - 20/9	sept.-okt.
Discovery	25/8 - 20/9	sept.-okt.
Redfree	25/8 - 20/9	sept.-okt.
Graasten	1/9 - 15/9	sept.-okt.
Summerred	1/9 - 15/9	sept.-okt.
Retina	1/9 - 15/9	sept.-okt.
James Grieve	15/9 - 1/10	sept.-okt.
Lobo	15/9 - 1/10	sept.-okt.
Ahrista	15/9 - 1/10	sept.-okt.
Aroma	20/9 - 5/10	sept.-nov.
Prima	20/9 - 5/10	okt.-dec.
Cox Orange	25/9 - 10/10	okt.-dec.
Ingrid Marie	25/9 - 15/10	okt.-dec.
Holsteiner Cox	25/9 - 15/10	okt.-dec.
Elstar	25/9 - 15/10	okt.-dec.
lldrød Pigeon	1/10 - 15/10	okt.-dec.
Filippa	1/10 - 15/10	okt.-feb.
Bodil Neergaard	1/10 - 15/10	okt.-feb.
Jonagold	5/10 - 20/10	okt.-jan.
Spartan	5/10 - 20/10	okt.-jan.
Ritt Bjerregaard	5/10 - 20/10	okt.-nov.
Boskoop	5/10 - 20/10	okt.- feb
Bramley	5/10 - 20/10	nov.-feb.
Mutsu	10/10- 1/11	nov.-feb.
Golden Delicious	10/10- 1/11	nov.-feb.

Redfree

Sortens store fordel er, at træet er modstandsdygtig mod de to almindeligste og alvorlige æblesygdomme og har en god spisekvalitet. Den modner over en periode fra sidst i august til midt i september med 2-3 ugers holdbarhed. Selv om det hedder 'Redfree' er det altså mørkerødt på solsiden, så jeg forstår ikke det free i navnet. Det er fast, middelstort og har en god spisekvalitet, smagen er mild og sød/syrlig

I et stort projekt i et samarbejde mellem institutter i Illinois, Indiana og New Jersey i USA søgtes fremstillet sorter, der var resistente mod den meget udbredte og meget skadelige sygdom, æbleskurv. Efter mange års arbejde og mange krydsninger udsendtes en serie sorter. Adskillige af dem er fra 1980'erne blev afprøvet ved Danmarks Jordbrugsforskning for deres egnethed under danske forhold. Først i 1996 blev den anbefalet til plantning i haver på grund af dens resistent mod skurv og en tilfredsstillende spisekvalitet. Træet er middelkraftigt, åbent med en lidt ranglet vækst og middel frugtbar. Det blomstrer middeltidlig.

Lobo

Den har været meget plantet i haverne, da det er svagtvoksende træ, med fine store, smukke og udmærkede æbler. Det plukkes fra sidst i september til først i oktober. Det kan holde sig et stykke ind i november.

Æblet er stort og rundt og næsten helt rødt. Kødet er blødt, saftigt, helt hvidt og behageligt at spise. Den største svaghed er, at skrællen er tyk og sej. Sorten føres stadigvæk i plantecentre, men andre sorter bør foretrækkes, da træet er meget modtagelig for alvorlige sygdomme som skurv og kræft. Anbefales ikke.

Ritt Bjerregard

Det er i skrivende stund en helt ny sort, som der ikke vides meget om, men som måske kan blive populær, ikke mindst på grund af dens navn. I anledning af daværende fødevareminister Ritt Bjerregårds 60 års fødselsdag gav den norske Landbrugsminister tilsagn om, at den næste lovende norske sort, der var modstandsdygtig med æbleskurv ville få hendes navn. Træet gav de første frugter i 2001 og Ritt navngav sorten 1. september 2003.

De eneste opgivelser, jeg har, er, at æblet er helt skinnende rødt, meget saftigt, sødt, og minder i smagen om 'Gråsten'.

Prima

Det var en enestående og meget væsentlig fornyelse for haveyrkningen, da den kom frem. Det var den første sort, der var resistent mod skurv og havde en rimelig spisekvalitet. Den blev derfor anbefalet til plantning i haver. Men omkring år 2000 blev dens resistens mod skurv brudt af nye racer, så den nu får lige så meget skurv som andre sorter.

Det er middel store frugt med en smuk rød-orange farve, men kun på dem, der sidder i lyset. Det er et sprødt og saftigt æble med en syrlig og god aroma. Den føres stadig i plantecentre, men den har ikke mere fordele frem for andre sorter. Den anbefales derfor ikke mere.

Bøgh's Citronæble

Æblet er kuglerundt og gult og plukkes i september. Det er et fint, let syrligt spiseæble, der kan gemmes til januar-februar. Træet er sundt. Frugterne bliver ofte for små. Det anses for at være meget hårdført og derfor egnet til mere barske egne. Sorten har stadigvæk nogle tilbedere, men den gled for flere år siden ud, da der mange andre sorter i dens sæson blev fundet bedre.

Cox Pomona

Det er en gammel engelsk sort fra 1825, der fremkom samtidig med den mere succesrige søster 'Cox Orange' Æblet er stort, uregelmæssigt, rundagtigt, gulgrønt med rød solside. Det har en ret god, aromatisk spisekvalitet. Det er meget løst og blødeste æble jeg kender. Da jeg plukkede æbler i plantage, mente vi, at det var idealæblet for mennesker med dårlige tænder, spæde som gamle! Det havde nok sin storhedstid, da flere havde dårlige tænder.

Træet er normalt tidligt bærende og frugtbart, men sart og modtageligt for sygdomme. I tyverne var det en af de største sorter i haverne, men gled efterhånden ud på grund af sygdomme og forekomst af bedre sorter i dens sæson.

Holdbart til januar-februar. Anbefales ikke.

Cox Orange

Et sjældent eksempel på en frugt, der trods lidet prangende udseende længe har kunnet klare sig i konkurrencen med andre sorter, der har make-uppen i orden, for det har Cox Orange ikke. Den vil efterhånden også svinde stærkt ind i butikkerne. Problemet er, at den er så besværligt at avle også i plantagerne. Æblerne plukkes først i oktober og kan lagres til jul. For mig er det stadigvæk toppen af vinteræblerne, selv om de nu i butikkerne er ved at være fortrængt af Elstar og Holstener Cox, som er lettere at dyrke og som mange synes smager lige så godt eller bedre om. Den anbefales dog trods dens sarthed til plantning i haver. Det er bestemt ikke et æble, der gør reklame for sig selv. Det er det ydmyge æble, der appellerer til kendere.

Brygger Cox i Colnbrook Lawn i Buckinghamshire i England fandt den i 1825 blandt træer fra kerner han havde sået af sorten 'Ribston'. Den var kommet til Odense i 1867, og i 1920 var det den sort, der blev lavet flest træer af i danske planteskoler. Den var i mange år den mest dyrkede sort her i landet, i England og Holland. Den bliver ikke så god i lande med varmere klima længere sydpå, selv om den godt kan lide en varm dansk sommer.

Træet er middelkraftigt med en ret tæt krone med mange tynde sideskud. Det er et sart og vanskeligt træ at dyrke, da det let får flere alvorlige sygdomme. Det blomstrer sent og kan derfor de fleste år ikke bestøves af og bestøve sorter, der blomstrer tidligt. Der bliver let for mange små æbler på ældre træer. Hvis de sidder tæt i juli måned bør de udtyndes som beskrevet i Links Udtynding.

Holstener Cox

Den har været længe om, at finde accept her i landet. Men nu anbefales den til hovedsort i økologisk dyrkning, fordi træet er sundt, meget frugtbart og æblerne har en god krydret smag. I udseende er det lige så kedeligt at se på som Cox Orange, som det ligner meget måde i udseende, smag, modningstid og holdbarhed.

Jeg ved ikke, hvorfor den ikke er på listen over anbefalede havesorter, men det må den komme. Dens største svaghed er, at træet er meget kraftigt voksende. Hvis man gerne vil have en sort med Cox Oranges smag, ville jeg plante Holstener Cox. Æblerne er får lettere en god størrelse.

Træet blev fundet som en frøplante af 'Cox Orange' i 1920 i Schleswig-Holsten. Først 1988 anbefales den til plantning i plantager som et supplement til den 'rigtige' Cox Orange.

Træet vokser som nævnt meget kraftigt og bliver stort og bredkronet. Det er meget frugtbart og er meget sundt. Det blomstrer middeltidlig og kan ikke bestøve andre sorter.

Elstar

Den er særligt kendt fra butikkerne, hvor den er den dominerende sort sidst på efteråret. Det er vist stadig den mest dyrkede sort i plantagerne og er på vej til helt at overtage Cox Oranges plads. Den ligner en hel del Cox Orange og smagen er også meget i den retning, men en smule mere syrlig. I smagsbedømmelse vurderes den i reglen lige så højt. Den plukkes først i oktober og kan gemmes til jul.

Træet er lidt vanskeligt, det vokser kraftigt og bliver meget tæt, hvis ikke det beskæres rigtigt. Det skal helst formes som **spindeltræ** (</index.php/%C3%86bler/beskaering.html>) (se Beskæring). Træet er meget frugtbart og mere sundt en Cox Orange, men får da skurv. Det anbefales endnu ikke til haver.

Ildrød Pigeon

Det er det dyreste æble i butikkerne, meget dyrere end andre. Det dyrkes ikke i de lande vi importere fra, og det er dyrt at producere, fordi æblerne er så små og skal lægges ud i solen til farvning. Det er fast, skørt og saftigt med en meget særpræget aroma, som de fleste sætter pris på. Plukkes omkring 1. oktober. Ildrød Pigeon hører til julen, men kan være svære at holde så længe uden god køling.

Det er det mindste æble i dyrkning. Æbler i solsiden kan være næsten helt røde. men de fleste er ved plukningen, trods sortens navn, næsten helt grønne. Den del, der er dækket af et blad, får ingen farve. Ved beskæring må træet holdes så åbent som muligt. Men det er ikke nok, hvis de skal være lige så røde, som dem i butikkerne. Så må de, lige som dem i butikkerne har været, ud og ligge i solen en uge eller to og vendes med en blød kost 3-4 gange om ugen.

Den sort, der dyrkes som Ildrød Pigeon her i landet (der findes andre pigeoner i bl.a. Frankrig) kom i 1870 til en planteskole i Korsør fra et 30 årigt træ på egnen, som var kommet fra Fyn. Da den ikke er beskrevet eller set dyrket i andre lande, anses den for at være en dansk sort. Dens navn kom fra en anden fransk sort og har derfor enkelte gange være oversat til 'Dueæble' (pigeon = due)

Træet er middelkraftig med meget stive, ret korte grene. Det blomstrer midt i sæsonen med næsten helt hvide blomster. Træet kommer hurtigt i bæring og er i reglen så frugtbart hvert år, at en god udtynding af frugterne er nødvendig for at få en rimelig størrelse. Ulempen ved sorten er, at træet er modtageligt for kræft, der også kan komme i de tynde grene.

Det er en meget spændende selv at producere landets dyreste æbler. Men man må være indstillet på, at de fleste æbler skal ligge et par uger i solen for at blive røde, og at der er en risiko for, at nogle grene får kræft.

Spartan

Det har i en periode være den mest dyrkede sort i danske plantager og lå i store mængder i butikkerne. Men er nu næsten helt væk. Træer af den føres desværre stadigvæk i nogle havecentre, men egner sig trods mange gode egenskaber slet ikke til plantning i haverne på grund af stor modtagelighed for sygdomme. Jeg synes, det er synd for alle de, der af en fin beskrivelse på etiketten, lokkes til at købe et træ af den. Den er alt for modtagelig for kræft og andre alvorlige sygdomme.

Det er et godt, fast, næsten helt rødt æble, der plukkes midt i oktober og holder en god spisekvalitet til jul. Frarådes.

Bodil Neergård

Det er lille aflangt æble, der ved modenhed er helt gult. Dets store fordel er, at det et meget holdbart æble, der kan gemmes og bevare en god spisekvalitet til mindst februar. Det er fast, saftigt og har en god aroma. Det plukkes sidst i oktober. Det var i mine yngre dage et af mine favoritæbler på grund af den gode smag og lange holdbarhed. En stor ulempe er, at mange år giver træet for lidt, og at æblerne i store bærear let bliver meget små.

Jonagold

Et dejligt, stort vinteræbler, der plukkes midt i oktober og kan holde den gode spisekvalitet til februar. Det er stort, fast, saftigt, meget velformet, lidt høj rundt æble med en let krydret aroma.. Det har normalt en rødstrøbet solsiden, men flere navngivne mutationer er næsten helt røde. Ved fuld modenhed har det en kraftig vokselægning. Det dyrkes meget i plantager, og der er mange meget store æbler af dem i butikkerne.

Træet kommer hurtigt i bæring og er så frugtbart at grene meget hurtigt tynges mod jorden. Desværre er der betænkelighed ved at anbefale den til dyrkning i haver på grund af dens modtagelighed for kræft og skurv.

Boskoop

Det er decideret holdbart madæbler, selv om også mange godt kan lide dets smag og konsistens som frisk. Hvis der er plads til et 8-10 meter højt æbletræ, har Boskoop en meget høj skulpturel værdi med dets store blomster.

Det er stort og matgrønt æble, ofte dækket med en brunlig rustbelægning, der skæmmer æblets udseende. Men der findes også typer, der bliver helt røde. De kan have flere navne eller fællesbetegnelsen 'Rød Boskoop'. Men farven og den urene hud er jo ligegyldig, hvis det alligevel skal skrælles. Kødet er ret grynet og tørt, men har en god syrlig-sød aroma. Den plukkes i første halvdel af oktober og kan lagres til tidligt forår, men rynker let, hvis det ikke ligger meget fugtigt.

Den er fremkommet af et frø sået i midten af 1856 af en planteskoleejer i Boskoop i Hollands centrum for planteskoler nær Leiden. Hvorfor det hollandske navn 'Schone van Boskoop' er oversat til den franske version 'Belle de Boskoop', har altid undret mig og irriteret gartnerne i Boskoop, som jeg en gang arbejdede sammen med. Fra 1875 har den været dyrket i Danmark og vist på frugtstillinger.

Træet er kraftigtvoksende, bredkronet, sundt og hårdført. Dets største svaghed er tendens til kun at blomstre og bære meget lidt eller slet ikke hvert andet år. Den har i 100 år været anbefalet til dyrkning for træets sundhed og hårdførhed. Det er frugtbart, blomstrer middeltidligt og kan ikke bestøve andre sorter.

Bramley

De motiveringer, jeg kan finde på for at plante Bramley, er, at det er et meget hårdført, flot, skulpturelt og meget frugtbart træ. Men er der blot noget læ, kan andre sorter, der er gode spise- og madæbler også klare sig. Men på grund af træets hårdførhed, frugtbarhed og æblernes madkvalitet er det med på listen over anbefalede havesorter.

Det er en af de seneste sorter, der plukkes i midten af oktober. Det er meget holdbart og kan ved køling lagring gemmes til først på vinteren. Æblet er stort grønt æble med en svag rød solside. Det er fladrundt og lidt kantet. I et forsøg med mange andre sorter var æblerne de største og alle æbler vejede i gennemsnit af 5 år ikke mindre end 217 gram.

Det beskrives i reglen som syrligt, jeg kalder det piv-surt. Det egner sig kun som madæbler, hvor det regnes blandt de bedste. Men man kan jo også få gode madæbler af andre sorter, der er fine spiseæbler.

Den er fremkommet som et selvsået træ hos skomager Bramley i Southwell i Nottinghamshire, England i 1876. Dets fulde navn er derfor 'Bramley's Seedling' Det fik en overvældende betydning. Allerede i 1883-1884 kom det til Varde fra Frankrig. Den gik i lang tid under navnet 'Vardeæble'. Der blev gjort en masse reklamer for den på egnen, der blev skrevet pjecer om den og lavet "Bramley udstillinger". I hele England blev den meget udbredt og var helt op til omkring 1960 den mest dyrkede sort som madæble og stadig en hovedsort op i 80'erne.

Træet er meget kraftigtvoksende og har fået stor udbredelse i Vestjylland, fordi det er meget sundt og hårdført. Det er et smukt, velformet prydtæ, hvis det kan få stor plads. Det blomstrer ret sent med røde blomsterknopper. I fuld blomst er blomsterne meget store og lyserøde og blandt de smukkeste æblesorter i blomstringen. Det kan ikke bestøve andre sorter.

Træerne kommer ret hurtigt i gang med bæringen og ældre træer er meget frugtbare. Jeg har været med til at plukke omtrent 1000 kg på et stort træ.

Mutsu

I en del år har denne storfrugtede sort været anbefalet til plantning i haver. Men det har desværre vist sig, at den er meget modtagelig for skurv, hvorfor den ikke anbefales mere. Desuden er træet så kraftigtvoksende, at det er vanskeligt at styre i en have.

Det er et stort æble og giver ofte æbler på 3-400 gram. Det ligner noget 'Golden Delicious', men er mere rundt og har nogle gange en svag rødbrun solside. Det plukkes sidst i oktober og er meget holdbart. Det kan bevare den gode spisekvalitet til hen i januar.

Træet kommer ret hurtigt i bæring og er meget frugtbart. De blomstrer sent og kan ikke bestøve andre sorter. Frarådes.

Golden Delicious

Det er en af de sorter, som mange kender fra butikkerne. Det har også i en periode være den mest dyrkede sort i danske plantager, men dyrkes nu kun meget lidt. Kvaliteten af de importerede 'Golden Delicious' er bedre. Dens store udbredelse skyldtes en god spisekvalitet sent på vinteren og et meget holdbart æble. Det plukkes i sidste halvdel af oktober og kan bevare spisekvaliteten til februar-marts.

Den har aldrig været anbefalet til dyrkning i haverne på grund af dens følsomhed for sygdomme og hudens tendens til at blive meget skrubbet.